

7. Криміналістична техніка: підручник / А. В. Кофанов, О. Л. Кобилянський, О. С. Кофанова, О. В. Літвінова та ін. Книга перша: навчальний посібник. Київ: КИЙ, 2006. 456 с.

8. Криміналістика: підручник / [В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Самодін та ін.]; за заг.ред. В. В. Пясковського. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Філія вид-ва «Право». 2020. 752 с.

Чепурна Тетяна Володимирівна,
аспірант кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ

ПРЕДМЕТ ПРОТИПРАВНОГО ПОСЯГАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ СЛУЖБОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, УЧИНЕНИХ ПРАЦІВНИКАМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Категорія «предмет протиправного посягання» у розумінні криміналістичної науки описується низкою визначень цього поняття.

Як зазначає В. Ю. Шепітько предмет посягання – це речі матеріального світу, справляючи вплив на які особа посягає на ті або інші суспільні відносини [1, с. 18].

М. В. Салтєвський під предметом посягання розуміє різноманітні фізичні об'єкти, що характеризуються ознаками їх агрегатного стану, споживчим призначенням, фізико-хімічними властивостями [2, с. 268], які орієнтують на інформацію, що може мати значення для встановлення обставин кримінального провадження.

При цьому, коли йде мова про предмет протиправного посягання то йдеться про дані, що характеризують найбільш типові безпосередні предмети протиправного посягання, які дозволяють судити про інтереси і деякі властивості особистості правопорушника. Для криміналістичної характеристики він важливий також і як слідоутворюючий об'єкт, оскільки опис його ознак дозволяє спрогнозувати, виявити наявність слідів в елементах обстановки вчиненого кримінального правопорушення. У криміналістичному розумінні предметом (об'єктом) протиправного посягання може виступати тіло людини (її життя чи здоров'я), гроші, матеріальні цінності, наркотичні речовини і т.п. [3, с. 411, 412].

З позиції А. Ф. Волобуєва, відомості про особливості предмета посягання детермінують дії правопорушників з підготовки, вчинення і приховування кримінального правопорушення, які, у свою чергу, пов'язані з утворенням певних слідів – джерел доказів [4, с. 43].

Відтак комплексний теоретичний підхід до пізнання предмету посягання кримінальних правопорушень дає можливість з'ясувати зміст таких правопорушень, детермінує способи та механізми вчинення протиправних діянь, описує їх сліди.

У цьому сенсі предмет протиправного посягання є важливим криміналістичним елементом, який спроможний акумулювати знання, що відображають особливості розслідування кримінальних правопорушень.

Описуючи предмет протиправного посягання службових кримінальних правопорушень, О. В. Пчеліна зазначає, що предмет кримінальних правопорушень у цій сфері різниться залежно від того на яку, окрім службової, сферу діяльності посягає конкретне кримінальне правопорушення [5, с. 19].

Аналіз наукових досліджень та приписів КК України вказує на те, що предмет протиправного посягання у системі службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, доцільно систематизувати, виходячи з норм КК України, які закріплюють відповідальність за вчинення службових кримінальних правопорушень.

Зважаючи на вищевказане, предмет протиправного посягання у системі службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів, варто згрупувати наступним чином:

- кошти (грошові кошти, податки, збори, обов'язкові платежі, внески тощо);

- майно (житло, інше володіння особи, матеріали, акції, паї, транспортні засоби, активи; виборчі скриньки);

- документи (виборча документація (протоколи, списки), офіційні документи, штампи, печатки, цінні папери, угоди, декларації, кореспонденція;

- предмети і відомості, що становлять таємницю (службову, професійну, лікарську, банківську, комерційну, таємницю усиновлення (удочеріння)), відомості про заходи безпеки; інформація, у тому числі службова;

- твори науки, літератури, мистецтва, фонограми, відеограми, програми мовлення, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, топографії інтегральні мікросхеми, сорти рослин, раціоналізаторські пропозиції, культурні цінності, знаки для товарів і послуг, фірмове найменування;

- спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації, технічні пристрої, технічні засоби, носії інформації, матеріальні носії секретної інформації або предмети;

- лісоматеріали, пиломатеріали цінних та рідкісних порід дерев, корисні копалини, рослини;

- звірі, птахи, тварини, риби, інші види тваринного світу, занесені до Червоної книги України;

- продукти харчування;

- отруйні, сильнодіючі, вибухові або інші бойові речовини, радіоактивні матеріали, зброя та боєприпаси (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), частин вогнепальної нарізної зброї;

– наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги, прекурсори, обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів;

– неправомірна вигода;

– інші нематеріальні та матеріальні блага.

З огляду на зазначене, виокремлюється матеріальна та нематеріальна складова сутності предмета посягання службових кримінальних правопорушень, учинених працівниками правоохоронних органів.

При цьому вбачається, що службові кримінальні правопорушення, які вчиняються працівниками правоохоронних органів, посягають на відносини в різних сферах діяльності, а отже предмет протиправного посягання такої категорії кримінальних правопорушень має неоднакову правову природу.

Список використаних джерел

1. Шепітько В. Ю., Коновалова В. О., Журавель В. А. та ін. Розслідування злочинів у сфері господарської діяльності: окремі криміналістичні методики: монографія / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: Право, 2006. 624 с.

2. Салтевський М.В. Криміналістика: підручник: у 2 ч. Ч. 2. Харьков: Консум, 2001. 528 с.,

3. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [К. О. Чаплинський, О. В. Лускатов, І. В. Пиріг, В. М. Плетенець, Ю. А. Чаплинська]. – 2-е вид, перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

4. Волобуєв А. Ф. Проблеми методики розслідування розкрадань майна в сфері підприємництва: монографія. Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. 336 с.

5. Пчеліна О.В. Теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності: автореф.дис. доктор. юрид.наук.12.00.09. Київ, 2017, 21 с. 42 с.

6. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами і допов. станом на 10 квітня 2023 року (офіційний текст). К. : ПАЛИВОДА А.В., 2023. 312 с.

Червінський Вадим Володимирович,
аспірант наукової лабораторії з проблем
протидії злочинності ННІ № 1 Національної
академії внутрішніх справ

ТАКТИКА ДІЙ ПРЕДСТАВНИКА ПОТЕРПІЛОГО ВІД ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОЇ ПРИГОДИ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Під час розслідування злочинів проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів представник потерпілого, окрім свого клієнта, взаємодіє з низкою суб'єктів серед яких: слідчий,